

Nyhetsbrev från Bryssel

Nyhetsbrev september 2020

EU-enheten vid Ålands landskapsregering
informerar om vad som händer på EU-nivå.

EU-krönikan

Höstterminen i Bryssel har nu dragit igång på allvar men nästan inget är sig likt i EU-bubblan. Corona-restriktionerna märks tydligt både i vardagen och i arbetslivet här nere. Vi jobbar för det mesta hemifrån men så fort man rör sig på gatorna så är det munskydd som gäller. De flesta möten sker också på distans, något som är speciellt utmanande i en miljö som vanligtvis präglas av kontakter och relationer. Precis som överallt annars just nu så gäller det dock också för oss i Bryssel att anpassa oss och göra det bästa vi kan av situationen. Vi måste alltid vara beredda på att saker och ting snabbt kan ändras. Nästa toppmöte sköts till exempel upp med mycket kort varsel efter att rådets ordförande Charles Michel tvingats sätta sig i karantän efter att ha haft kontakt med en medarbetare som visat sig vara smittad av Corona.

Det mesta på EU-nivå handlar för tillfället om just Corona. Efter att stats- och regeringscheferna i somras kom överens om ett rekordstort räddningspaket för att återstarta EU:s ekonomier så har arbetet med att ta fram detaljerna kring hur dessa pengar ska spenderas varit intensivt. Vi har ännu inte alla detaljer klara men det är i alla fall tydligt att det till stor del kommer att handla om gröna och digitala satsningar.

I början av september höll kommissionens ordförande Ursula von der Leyen sitt "State of the Union" tal i Europaparlamentet. I det talet satte hon linjen för hur hon ser på EU:s utveckling den närmaste tiden. Det är tydligt att von der Leyen vill ha ett EU som tar större plats ute i världen och hon tog tydlig ställning i flera internationella frågor. En av de stora konkreta nyheterna i hennes tal var däremot att hon vill inleda diskussioner om att skapa en "hälsounion". Det finns givetvis flera poänger i att samordna resurser för till exempel medicinsk forskning men det blir samtidigt viktigt för Åland att bevaka utvecklingen så att inga nya strukturer riskerar ställa till problem för självstyrelsen.

En ytterligare höjdpunkt för hösten är såklart att Heidi Eriksson har kommit till Bryssel för att göra praktik fram till slutet av januari. Hon kommer ner i en ganska speciell tid men har snabbt kommit in i arbetet, bland annat genom att vara redaktör för det här nyhetsbrevet. Mer om Heidi kan du läsa nedan.

Vanligtvis kommer jag självklart att vara hemma på Åland ungefär var sjätte vecka men just nu avvaktar jag eftersom vi fortfarande har reserestriktioner och det finns anledning att vara försiktig. Fram till dess är det mest genom digitala möten som jag får hålla kontakten med alla där hemma. Tveka inte att höra av dig om det är någon EU-fråga du vill diskutera eller något du vill att vi bevakar nere i Bryssel så tar vi ett digitalt möte.

Sköt om er där hemma!

Anton Nilsson, landskapsregeringens specialrådgivare i Bryssel

Höstens praktikant

Hej alla! Mitt namn är Heidi Eriksson och fram tills januari är det jag som är Antons praktikant vid Finlands permanenta representation i EU. Jag är född i Mariehamn men har bott största delen av mitt liv i Jomala, Kungsö. Jag tog 2016 en dubbelexamen men inriktning vård och efter det fortsatte jag till Åbo för att studera offentlig förvaltning. Samtidigt som jag är här i Bryssel är planen att jag ska börja på min magistersavhandling och förhoppningsvis tar jag examen till sommaren.

Till att börja med vill jag påpeka hur glad jag är att det var möjligt för mig att vara på plats här i Bryssel trots pandemin. Det är otroligt spännande att få se alla byggnader up close samt se hur vardagen ser ut här på kontoret. Är såklart lite ledsamt att covid försvårar möjligheten att gå på fysiska möten och dylikt, men det är oavsett otroligt spännande att vara här.

Intresset för EU började egentligen inte som ett intresse utan mer som en förundran över komplexiteten. Vet att jag många gånger funderat om någon faktiskt förstår EU i sin helhet tills min professor i EU-rätt konstaterade att det gör ingen. Jag tror det är lätt att bli skeptisk till något man inte förstår eller ser till sin helhet, men jag tror även att EU och samarbetet det medför är viktigt idag. Inte bara för Ålands och Finlands skull, utan för hela Europa. Inget är såklart fritt från brister och EU har flera utmaningsområden vad gäller exempelvis subsidiaritet, komplexitet och byråkrati. Oavsett tror jag dock det är viktigt att komma ihåg att EU startade som ett fredssamarbete och att byråkratin ofta fyller en funktion, exempelvis försvårar för medlemsländer att frångå avtal.

Jag ser den här praktiken som en möjlighet att försöka orientera mig i EU:s processer och aktuella frågor inifrån. Min målsättning är inte längre att lyckas luska ut hela EU, utan jag nöjer mig med att förstå de vitala sammanhangen. Jag har även lyckats träffa många trevliga människor redan trots att det bara är min andra vecka här, väldigt glad för det!

Until next time - ha det bra och ta hand om er!

Heidi Eriksson, höstens praktikant

Arbetet i Bryssel under Covid-19

Pandemin har som bekant påverkat det mesta runt omkring oss. Så är fallet även här nere i Bryssel där Covid-fallen för tillfället stiger. Ens "sociala bubbla" får bestå av fem personer, träffar man människor utanför sin bubbla uppmuntras försiktighet och munskydd. Det är krav att ha på sig munskydd så fort man lämnar hemmet, vilket var extra tungt då det i mitten av september var runt 34 grader varmt ute. På Finlands ständiga representation får den ordinarie personalen endast vistas på kontoret varannan vecka, även om distansarbete förespråkas. Alla praktikanter är dock välkomna in till kontoret. Det är för tillfället åtta stycken praktikanter på plats som i stort sett sitter ganska ensamma i byggnaden. De flesta matsalarna är stängda, endast en är öppen och där ska man sitta en per bord med ryggen vänd mot varandra. Besöker man en matsal, bar eller dylikt måste man även lämna sina kontaktuppgifter för att underlätta smittspårning.

Livet i Bryssel är alltså på det stora hela mer begränsat än vad det är på Åland. Pandemin väcker även utmaningar när det kommer till arbetets praktiska utförande här på "reppen". Till att börja med har det varit svårt att få ett ansikte på vem alla är och vilket ansvarsområde de representerar då det är ganska tomt på kontoret. Det är svårt att spontandiskutera med kolleger och i princip all kontakt sker digitalt. För det andra har arbetsgrupperna i rådet kommit överens om att endast ge en digital kod för närvarande vid online-möten per medlemsstat, vilket i praktiken innebär en utmaning för Åland att närvara vid dessa möten. Ordnas det fysiska mötena är det oftast små utrymmen tillgängliga samtidigt som avstånd bör hållas, en utmaning för Åland även där. Vi försöker efter bästa förmåga hitta lösningar så att all information även ska komma Åland till del. EU:s arbete fortgår dock i samma tempo, om inte snabbare, trots situationen.

Oavsett hoppas vi att pandemins topp snart är över här i Bryssel och att arbetet kan återgå till det normala.

Anton Nilsson med munskydd utanför Finlands permanenta representation. Lägga märke till Ålandsflaggan i bakgrunden, den är alltid på plats!

På gång i Bryssel

Tyska ordförandeskapet i ministerrådet

Ordförandeskapet för Europeiska Unionens råd ("ministerrådet" eller bara kort och gott "rådet") roterar mellan medlemsländerna var sjätte månad. Ordförandeskapet har ett stort inflytande när det gäller att sätta agendan för arbetet men självklart måste de ändå utgå från de gemensamma prioriteringarna när de formar sitt ordförandeskap. En av ordförandeskapets huvuduppgifter är att planera och leda mötena i rådet och dess förberedande organ samt att företräda ministerrådet i förbindelse till andra EU-institutioner. Ordförandeskapet ska även driva arbetet med EU:s lagstiftning, säkra kontinuiteten i EU:s agenda, se till att lagstiftningsprocesserna sker på ett organiserat sätt och att medlemsländerna samarbetar.

Från den första juli till den sista december är det Tyskland som innehar ordförandeskapet i rådet. Ledstjärnorna för det tyska ordförandeskapet är att överkomma pandemin permanent och fokusera på ekonomisk återhämtning. De prioriterar även att bidra till ett starkt, innovativt, rättvist, säkert, enat och hållbart Europa. En av deras största uppgifter har varit att färdigställa den finansiella ramen för åren 2021-2027. EU-budgeten bör kunna hantera pandemins tillhörande utmaningar samt säkerställa att EU kan genomföra sina långsiktiga målsättningar som främst berör digitalisering och en grön omställning.

Mer djupgående information om Tysklands ordförandeskap hittar man [här!](#)

Tyska ordförandeskapet dekorerar Justus Lipsius-byggnaden i Bryssel

State of the Union 2020 – von der Leyens kommission

Varje år i september hålls ett State of the Union tal där kommissionens ordförande diskuterar det kommande årets utmaningar och prioriteringar. Detta anger i sin tur riktningen för kommissionens fortsatta arbete. Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen berör i sitt tal som hölls den 16 september allt från pandemi-hantering, hälsosamarbeten, minimilöner och hållbar utveckling till vikten av rättsstatsprincipen och att Europa står enat inför framtiden.

Von der Leyen börjar med att diskutera pandemins förödande konsekvenser i Europa och uppmärksammar hälsovården för deras insats. Von der Leyen betonar att första prioritet är att hantera Covid-situationen och att detta genomförs med hjälp av EU:s återhämtningspaket. Hon menar att pandemin belyst behovet av ett breddat hälsosamarbete i Europa, trots att EU just nu har få befogenheter att bestämma inom området. Detta vill hon ändra på bland annat genom en ny institution för biomedicinsk forskning, mer resurser till det europeiska centret för sjukdomsprevention samt upptagandet av hälsokompetens som en diskussionspunkt under konferensen för Europas framtid.

Kommissionens ordförande diskuterar också EU:s roll i världen och hur vitala samarbeten med parter utanför EU är. Hon yttrar besvikelse över vissa medlemsstaters ovilja att hitta gemensamma lösningar och markerar missnöje mot regimen i Belarus och Ryssland, Kinas agerande i Hong Kong och Storbritanniens försök att frånga det tidigare överenskomna utträdesavtalet.

Von der Leyen lyfter även behovet av större åtgärder för en hållbar utveckling och klimatneutralitet år 2050. Kommissionen vill minska koldioxidutsläpp med 55 % till år 2030, jämfört med tidigare målsättning på 40 %. Von der Leyen menar även att digitaliseringen och teknologi bör prioriteras i större utsträckning för att EU ska kunna ta en ledarroll på marknaden. Hon avslutar sitt tal med att konstatera att migrationsfrågor har diskuterats tillräckligt och nu behövs konkreta åtgärder. Dessa kommer presenteras i form av en ny migrationspakt.

Vill du se hela State of the Union talet hittar du det [här!](#)

Återhämtningsfonden – "Next Generation EU"

Den 21 juli 2020 enades EU-ländernas ledare om ett omfattande paket på 1 824,3 miljarder euro som kombinerar den fleråriga budgetramen (2021-2027) med en extraordinär återhämtningsinsats – "Next Generation EU". Återhämtningspaketet är en engångsföreteelse för att hjälpa Europa ta sig ur krisen som pandemin fört med sig. Medlen från återhämtningsfonden ska satsas på investeringar och reformer som hjälper en hållbar ekonomisk återhämtning samt prioriterar de europeiska målsättningarna.

EU:s totala utgifter för åren 2021-2027 är alltså planerat att landa på 1 824,3 miljarder euro. Av den sammanlagda budgeten går 1 074,3 miljarder euro till EU:s vanliga budget/verksamhet och 750 miljarder euro går till återhämtningspaketet. Återhämtningsfondens 750 miljarder

består av 390 miljarder som ämnas ges som bidrag och 360 miljarder euro som kan ges som lån. Återhämtningsfondens andel till medlemsstaterna baserar sig på en nationell återhämtningsplan som beaktar landspecifika rekommendationer/utmaningsområden samt planerade satsningar inom dessa. Satsningarna bör vara gröna, hållbara, digitaliserande och allmänt efterleva EU:s gemensamma målsättningar. Kommissionen har även angett specifika områden som bör prioriteras, bland annat uppkoppling, modernisering, expanderings och kompetensutveckling. Exempel på vad detta i praktiken innebär hittas [här](#). Uppfyller den nationella återhämtningsplanen kriterierna kan staten ansöka om bidrag vars summa baserar sig på befolkningsmängd, BNP per capita samt arbetslöshet. Staten kan även bestämma att komplettera den nationella återhämtningsplanen med lån.

Finlands regering kommer redogöra för den nationella återhämtningsplanen till riksdagen under hösten. Av återhämtningspaketet förväntas Finland kunna erhålla cirka 3,2 miljarder euro. Exakt hur och var man i praktiken får tillgång till återhämtningsmedlen är ännu oklart. Det är dock sannolikt att pengarna från återhämtningsfonden förvaltas på samma sätt som vanlig EU-finansiering. Det vill säga antingen direkt från EU:s institutioner till sökanden eller indirekt genom program som förvaltas nationellt eller regionalt. Pengarna är ämnade hamna där de behövs mest och kommer sedan betalas ut genom delbetalningar i takt med måluppfyllelsen.

Den gröna given

Som ovan nämnts ligger åtgärder mot en grön och hållbar framtid högt på EU:s agenda. Den europeiska gröna given är kommissionens förslag till ett åtgärdspaket med mål om ett klimatneutralt EU 2050 och en genomgripande omställning av den europeiska ekonomin. Den gröna given berör politiska områden som energi, industri, transport, jord- och skogsbruk samt miljö. Många av dessa områden hör till Ålands lagstiftningsbehörighet. Landskapsregeringen har tidigare konstaterat att den gröna givens målsättningar är ambitiösa samt stämmer bra överens med Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland.

Den gröna givens handlingsplan berättar vilka investeringsområden som prioriteras och hur man kan få hjälp att finansiera dessa. Politiska satsningar som tillhör den gröna given är bland annat jord till bord (strategi om hållbar livsmedelsproduktion), reformen av den gemensamma jordbrukspolitik (som bl.a. ska säkerställa att jordbrukare kan få medel för en grön omställning), åtgärder för att skydda vår biologiska mångfald samt en hållbar energi-, bygg- och industrisektor. EU har även föreslagit en klimatlag som gör de politiska satsningarna till rättsliga skyldigheter.

Mer information om den gröna given hittas bland annat [här](#) och [här](#)!

Brexit

Storbritanniens utträde ur EU trädde i kraft den första februari 2020. Trots det hör vi fortfarande mycket om Brexit. Det beror på att det i utträdesavtalet fastställs en övergångsperiod som sträcker sig till slutet av året. Under denna period fortsätter EU:s bestämmelser gälla medan man försöker förhandla fram den framtida relationen mellan EU och Storbritannien. Under övergångsperioden deltar inte Storbritannien i EU:s beslutsfattande eller verksamhet.

Utträdesavtalet ser till att allt sker organiserat och säkerställer att EU-medborgare bosatta i Storbritannien samt brittiska medborgare i EU-länder har uppehållsrätt, rätt att arbeta samt rätt till social trygghet. Det här gäller hela deras liv förutsatt att de bosatt sig innan övergångsperioden är över. Efter det 31 december 2020 upphör alltså den fria rörligheten vilket innebär att brittiska och EU-medborgares inresa och rättigheter begränsas. På tapeten under senaste tiden, bland annat i von der Leyens State of the Union tal, är kritiken som riktats till Storbritanniens försök att frångå vissa avtalade bestämmelser i utträdesavtalet. Storbritannien ville bland annat ändra bestämmelser kring statligt stöd och Nordirlands tull.

Förhandlingarna kring hur det framtida samarbetet med Storbritannien ska se ut sker sektorsvis vilket innebär att det är en utdragen process. Faktorer som diskuteras är bland annat handel, immigration, flyg, säkerhet och tillgång till fiskevatten. Utträdesavtalet tillåter heller inte att övergångsperioden förlängs vilket i praktiken kan innebära att vissa sektorer är avtalslösa efter den 31 december. Det mest aktuella avtalet att få spikat är handelsavtalet. Har man sista december inget färdigt handelsavtal måste Storbritannien följa WTO:s (World Trade Organization) bestämmelser. EU vill bland annat att Storbritannien respekterar EU:s standard när det kommer till miljö- och klimatprioriteringar samt arbetares rättigheter medan Storbritannien menar att det går emot själva kärnan av Brexit att fortsätta lyda EU.

Exakt vad det innebär om Storbritannien i slutet av december står utan avtal är oklart. Både EU och Storbritannien har yttrat att de är redo för både ett avtal och ett icke-avtal scenario, bägge parterna är därför blygsamma med att kompromissa. Huruvida de når ett avtal till den 31 december återstår att se.

